

Nejnovější daň v ČR – windfall tax

Autoři:

Michael Pleva, michael.pleva@roedl.com, Rödl & Partner Tax, k. s.

Adéla Gabrielová, adela.gabrielova@roedl.com, Rödl & Partner Tax, k. s.

Nejžhavější daňovou novinkou pro rok 2023 je zcela jistě zavedení nové daně z neočekávaných zisků, jež je známá spíše pod názvem „windfall tax, a to s účinností od 1. 1. 2023. Přestože daň s podobným konceptem byla již v minulosti použita např. v USA či ve Velké Británii, v České republice nemá obdoby. Není tedy příliš překvapivé, že v mnohých z nás vyvolává řadu otázek. V dnešním díle se na tuto daň podíváme blíže a pokusíme se zodpovědět co nejvíce otázek. Probereme, proč byla daň zavedena, jakého období se bude týkat, na koho dopadne a jak se bude počítat.

Zavedení nových daní bývá často administrativně náročné a vyvolává u daňových poplatníků značnou nevoli. Proč se přesto vláda rozhodla daň z neočekávaných zisků zavést? Důvod pro zavedení nové daně je v podstatě prostý. Ostatně jako každá jiná daň, i windfall tax má zajistit mimořádný příjem do státního rozpočtu. Nutnost tohoto dodatečného příjmu souvisí především s probíhajícím válečným konfliktem na Ukrajině a na to navazující energetickou krizí. Vláda proto zavádí novou mimořádnou daň, která by měla přinést dodatečné příjmy do státního rozpočtu v odhadované výši 85 mld. Kč za rok 2023. Inkasované prostředky z windfall tax mají být použity zejména na kompenzaci zvýšených nákladů kvůli vysokým cenám energií.

Jak to bude s účinností zákona? Zavedení daně je plánováno na období roků 2023 až 2025, a to i přesto, že se dříve objevovaly informace o zpětné účinnosti daně již od roku 2022. Důležité však je, že zálohy na tuto daň mají být hrazeny již od druhé poloviny roku 2023.

Ještě, než si povíme něco o tom, jak by měla být daň počítána, měli bychom si určitě říct, které subjekty budou tímto dodatečným zdaněním zatíženy. Daň z neočekávaných zisků má dopadnout primárně na společnosti, které profitovaly ze současné energetické krize, a to konkrétně na společnosti s významnou činností v odvětvích výroby a obchodu s elektřinou a plynem a petrolejářství. Zdanění se bude týkat také společností podnikajících v odvětvích těžby fosilních paliv, výroby a distribuce ropných a koksárenských produktů. V neposlední řadě bude mimořádné zdanění dopadat i na banky, nicméně zde se očekává, že daň dopadne pouze na největší bankovní instituce.

Důležité však je, že daň nebude uvalena plošně na všechny sektory. Rozhodující roli bude mít obrat, kterého společnosti dosáhly v roce 2021. U výrobců a distributorů energií se pak bude posuzovat výše obratu za celý holding. Měl-li holding z daných činností obrat v roce 2021 alespoň 2 mld. Kč, budou společnosti, jež jsou součástí tohoto holdingu, podléhat mimořádnému zdanění. Naopak v bankovním odvětví bude kritériem výše čistých úrokových výnosů. Jejich hranice je stanovena na 6 mld. Kč.

U bank i výrobců a distributorů energií bude ještě zkoumáno, zdali bude mít poplatník v aktuálním zdaňovacím období (počínaje tedy rokem 2023) rozhodné příjmy v tuzemsku z dotčených činností alespoň ve výši 50 mil. Kč.

Veškerá kritéria a metodika výpočtu zdanění je poměrně složitá, takže bychom si mohli tyto podmínky představit ještě na konkrétním příkladu. Budeme-li chtít zjistit, zda příjmy výrobce elektrické energie bude podléhat dani z neočekávaných zisků, podíváme se nejprve na obrat celého holdingu za rok 2021. Pokud bude obrat holdingu vyšší než 2 mld. Kč, budeme ještě zkoumat, zda konkrétní společnost,

v našem případě výrobce energie, měl samostatně rozhodné příjmy v tuzemsku v roce 2023 alespoň ve výši 50 mil. Kč. Pokud ano, budou jeho příjmy této mimořádné dani podléhat.

V případě společností podnikajících v petrochemii, koksárenství a těžbě fosilních paliv jsou kritéria nastavena ještě trochu jinak. V těchto odvětvích se totiž nezkoumá obrat z roku 2021, ale posuzuje se příjem z rozhodných činností v daném roce, který musí činit alespoň 50 mil. Kč. Současně však příjmy z těchto činností musí tvořit alespoň 25 % jejich čistého obratu za loňský rok. Tato hranice zajistí, že by windfall tax neměla být aplikována na společnosti z jiného odvětví, které mají pouze doplňkové příjmy z těchto činností.

Ještě jsme si neřekli, jak se bude daň počítat. Daň se nebude počítat z celého základu daně, ale pouze z nadměrného zisku. Poplatník musí nejprve vypočítat základ daně za aktuální zdaňovací období. Ten lze v podstatě převzít z běžného přiznání k dani z příjmů právnických osob. Tento základ daně bude nezbytné porovnat s tzv. srovnávací základnou.

Srovnávací základna se stanoví na základě předchozích období, konkrétně roků 2018 až 2021. Za tyto roky se sečtou základy daně, které se ještě navýší o takzvané toleranční pásmo ve výši 20 %. Z této výsledné částky se aritmetickým průměrem stanoví výsledná srovnávací základna.

Pokud bude aktuální základ daně vyšší než srovnávací základna, bude tento rozdíl podléhat sazbě daně ve výši 60 %. Pokud přihlídneme i k dani z příjmů právnických osob, která v současné době činí 19 %, dostaneme se na celkovou sazbu daně pro tyto nadměrné zisky ve výši 79 %, což už je zcela jistě významné daňové břemeno pro všechny dotčené poplatníky.

Závěrem tohoto podcastu bychom ještě doplnili, že správcem windfall tax bude Specializovaný finanční úřad a všem dotčeným společnostem bychom doporučili ověřit si splnění kritérií pro placení daně s předstihem, neboť splatnost první zálohy se již pomalu blíží.

Kontrolní otázky:

1. Od kdy bude nutné poprvé platit zálohy na windfall tax?

Zálohy bude nutné platit od druhé poloviny roku 2023.

2. Jaká je sazba daně z neočekávaných zisků?

Sazba této daně činí 60 %.

Související odkazy:

- [zákon č. 366/2022 Sb.](#), kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- novela [zákona č. 586/1992 Sb.](#), o daních z příjmů
- [nařízení Rady \(EU\) 2022/1854](#)
- WEISS Tomáš (2022): *Senát schválil mimořádnou daň z neočekávaných zisků* [online], Tiskové zprávy Ministerstva financí České republiky, [cit. 09.12. 2022], Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2022/senat-schvalil-mimoradnou-dan-z-neocekev-48951>